

1. Beoordeling van het milieueffectrapport (MER)

De provincie Overijssel wil in de deelgebieden Punthuizen, Stroothuizen en Beuninger Achterveld van het beschermde natuurgebied Dinkelland maatregelen nemen om de natuur te beschermen en uit te breiden. Op dit moment stroomt met meststoffen verrijkt oppervlaktewater het gebied in. Ook is sprake van een te lage grondwaterstand. Dit leidt tot verdroging, verzuring en vermessing van het gebied.

De maatregelen zijn er op gericht om achteruitgang van de instandhoudingsdoelen te stoppen. Daartoe wordt het oorspronkelijke natuurlijke reliëf in het landschap hersteld. Hiervoor worden delen van het gebied afgegraven, uitgemijnd¹, vernat en worden bomen verwijderd. De teruggebrachte lage delen van het gebied (slenken) zullen in de winter en het voorjaar overstromen, waardoor gewenste condities voor gevoelige natuur ontstaan.

Om de gevolgen van deze maatregelen voor de omgeving te onderzoeken, is een MER opgesteld. In dit advies spreekt de Commissie voor de milieueffectrapportage² zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.³

Wat blijkt uit het MER?

Het MER laat zien welke maatregelen de provincie in en buiten het beschermde natuurgebied Dinkelland wil nemen. Uit het MER blijkt ook dat deze maatregelen gevolgen hebben voor de landbouw in het gebied. Bij de keuze voor maatregelen is er volgens het MER naar gestreefd deze gevolgen te beperken, zonder dat dit ten koste gaat van de effectiviteit van de maatregelen voor de instandhoudingsdoelen. Ook is duidelijk welke maatregelen worden genomen om effecten op het landschap en beschermde soorten te verminderen.

Hoe beoordeelt de Commissie het MER?

Het MER bevat heldere en gedetailleerde informatie over Dinkelland. **Toch vindt de Commissie dat nog milieu-informatie ontbreekt voor een besluit over het inpassingsplan en de ontgrondingsvergunning voor de natuurontwikkeling in en naast Dinkelland.** Hoewel een deel van de informatie is terug te vinden in achterliggende stukken, is het van belang dat de volgende informatie in het MER wordt opgenomen om een volledig beeld te schetsen:

- **Risico's dat doelen niet worden bereikt:** de benodigde afstemming met Duitsland over daar na 2021 te nemen maatregelen voor het beschermde natuurgebied Dinkelland, de tijd die nodig is om met de herstelde milieucondities gevoelige vegetatie daadwerkelijk te realiseren, en de mogelijke effecten als gevolg van klimaatverandering maken dat onzeker is in hoeverre de doelen tijdig worden bereikt. In het MER zijn de risico's voor doelrealisatie nog onvoldoende benoemd.
- **Afgevallen opties:** in een gebiedsproces zijn verschillende mogelijkheden voor natuurherstel verkend waarna in het MER één pakket aan maatregelen op effecten is onderzocht. Het is niet duidelijk hoe milieuoverwegingen zijn meegewogen bij het afvallen van deze andere opties.

¹ Uitmijnen houdt in het verschalen van de bodem door selectieve bemesting met stikstof, fosfaat en kalium. Een overmaat aan fosfaat in de bodem wordt bijvoorbeeld verwijderd door uitsluitend met stikstof en kalium te bemesten.

² De samenstelling en werkwijze van de werkgroep van de Commissie m.e.r. en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, via de link [3359](#) of door dit nummer op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

³ MER gebiedsontwikkeling Natura 2000 Punthuizen Stroothuizen, BügelHajema, 9 maart 2018.

- **Ontgrondingswerkzaamheden:** het MER moet de onderbouwing voor zowel het provinciale inpassingsplan als de ontgrondingsvergunning geven. Voor de vergunning is nog onduidelijk of aan de uitvoering van de ontgronding randvoorwaarden moeten worden gesteld om aanzienlijke milieueffecten bij de uitvoering te voorkomen.

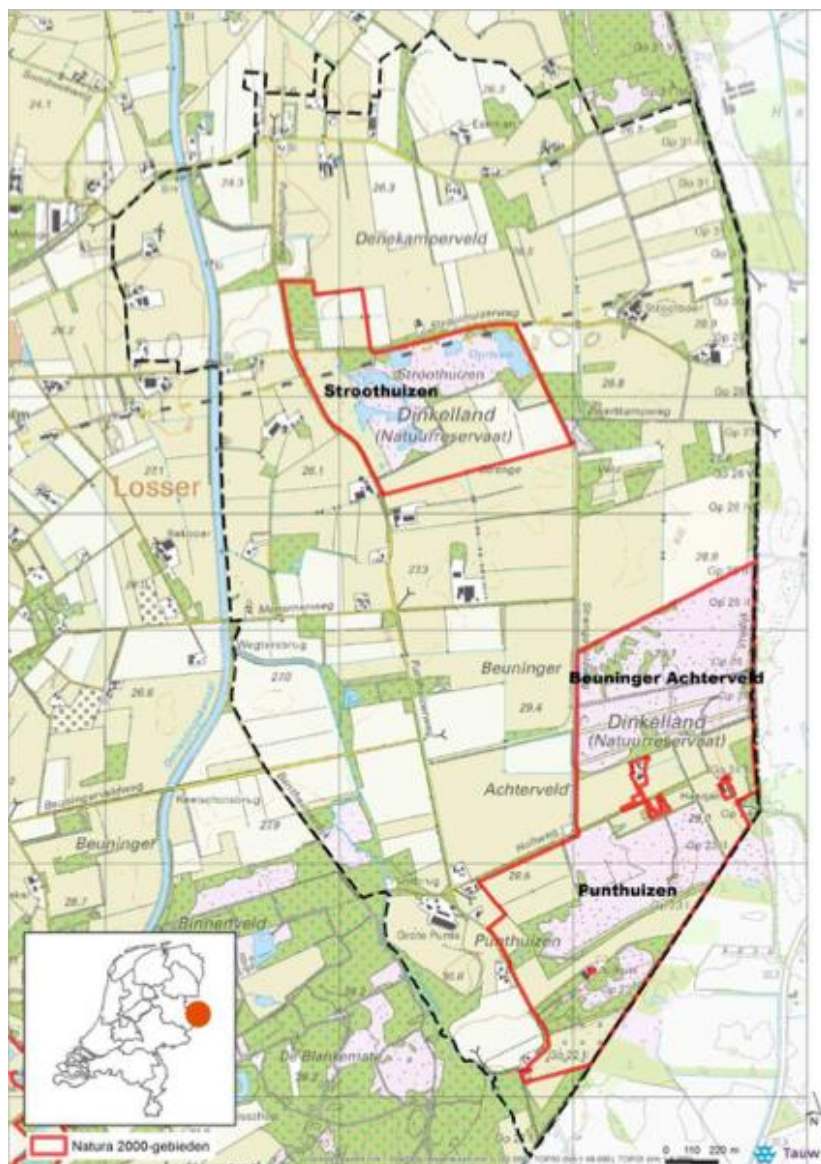
De Commissie adviseert om een aanvulling op het MER op te stellen, waarin deze informatie wordt opgenomen, en pas daarna een besluit te nemen over het provinciaal inpassingsplan en de ontgrondingsvergunning.

Waarom m.e.r. en advies door de Commissie?

Onderdeel van het Programma Aanpak Stikstof (PAS) zijn maatregelen ter verbetering van de kwaliteit en omvang van de natuurgebieden te verbeteren waardoor deze gebieden minder gevoelig worden voor de effecten van depositie van stikstof. Ook worden andere maatregelen genomen om natuurdoelen in het Natura 2000-gebied Dinkelland te behalen.

Om de maatregelen te realiseren, is een provinciaal inpassingsplan opgesteld. Omdat het inpassingsplan ontgrondingen en een functiewijziging van landbouw naar natuur mogelijk maakt, moet een plan-MER worden opgesteld. Ook moet een project-MER voor de benodigde ontgrondingsvergunning worden opgesteld. De eindverantwoordelijkheid voor de maatregelen ligt bij de provincie. De provincie heeft Staatsbosbeheer bereid gevonden om als initiatiefnemer op te treden voor het opstellen van het MER. Provinciale Staten treden op als bevoegd gezag. Zij hebben de Commissie gevraagd om een advies te geven over de juistheid en volledigheid van het MER.

De onafhankelijke Commissie m.e.r. is bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. De Commissie schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval Provinciale Staten van de provincie Overijssel – besluit over het project. Zie ook www.commissiemer.nl

Figuur 1: Plangebied met de ligging van de deelgebieden Punthuizen, Beuninger Achterveld en Stroothuizen (Bron: MER, blz. 17).

2. Toelichting op het oordeel

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar beoordeling toe en geeft zij adviezen voor de op te stellen aanvulling. Naar de beoordeling van de Commissie is het uitvoeren ervan essentieel om het milieubelang volwaardig mee te wegen bij de besluitvorming. De adviezen voor het opstellen van een aanvulling zijn opgenomen in tekstkaders.

2.1 Risico's voor bereiken doelstellingen

De voorgestelde maatregelen zijn opgenomen in het eerder vastgelegde Beheerplan en Inrichtingsplan en de eveneens vastgestelde PAS-gebiedsanalyse. Voor het provinciale inpassingsplan vormen deze eerdere plannen en analyse een vast gegeven.⁴

Op dit moment leiden verdroging, verzuring en vermessing tot achteruitgang van de aanwezige habitattypen. Volgens het MER is het doel van de voorgestelde maatregelen “de duurzame instandhouding van de habitattypen” droge heiden, vochtige heiden, blauwgrasland, pioniervegetaties met snavelbiezen en zwak gebufferde vennen.⁵ Uit achterliggende stukken en de toelichting tijdens het locatiebezoek leidt de Commissie af dat de maatregelen tot doel hebben om in de eerste PAS-periode (die loopt tot halverwege 2021) de achteruitgang van de natuur in het gebied te stoppen en de condities te creëren voor het op de lange termijn bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied.

Het MER stelt dat de voorgestelde maatregelen in combinatie nodig zijn om de doelen te behalen.⁶ Volgens de Commissie is het echter onzeker of het pakket maatregelen voldoende is om de duurzame instandhouding van de genoemde habitattypen te bereiken. Het lijkt zelfs niet voldoende om aan het einde van de eerste PAS-periode de bestaande achteruitgang te stoppen. Zij wijst hierbij op de volgende factoren:

- **Maatregelen in Duitsland:** Het project beperkt zich tot Nederland, terwijl de gebieden dicht tegen de Duitse grens liggen. Uit het MER blijkt dat een vermindering van de ontwatering aan Duitse zijde noodzakelijk is zowel om de achteruitgang van de natuur te stoppen als om de instandhoudingsdoelstellingen te halen.⁷ Uit een gesprek met de provincie heeft de Commissie begrepen dat de gesprekken over de gewenste maatregelen recent zijn opgestart. Het is duidelijk dat de duurzame instandhouding van een aantal gewenste habitattypes niet bereikt kan worden, zo lang deze maatregelen in Duitsland die voor na 2021 zijn voorzien, niet zijn genomen.
- **Gevoeligheid blauwgrasland:** Voor het habitatype blauwgrasland is de juiste nutriëntenhuishouding in de wortelzone van essentieel belang. Dit betekent dat de waterkwaliteit in het gebied waar dit habitatype is beoogd, voldoende moet zijn voor dit habitatype. Op dit moment zitten nog teveel meststoffen in de bodem. Een verhoging van de grondwaterstand zal in eerste instantie dan ook juist leiden tot meer uitgifte van met meststoffen verrijkt water. Het proces van uitmijnen, waarbij de meststoffen in de bodem geleidelijk zullen verminderen, zal ten minste twee tot drie jaar duren. Pas daarna kan worden begonnen met het inrichten en het vernatten van het gebied voor de ontwikkeling van blauwgrasland. Anders dan het Inrichtingsplan⁸ maakt het MER niet duidelijk dat voldoende tijd moet worden genomen om de meststoffen uit het gebied te verminderen, voordat het watersysteem van voldoende kwaliteit is voor de ontwikkeling van blauwgrasland. Ook voor het stoppen van de achteruitgang van de bestaande rompgemeenschappen blauwgrasland, is het nodig dat voldoende basenrijk grondwater door kwel het gebied in stroomt. Het MER maakt niet duidelijk in hoeverre het realistisch is dat deze condities halverwege 2021 (het einde van de eerste PAS-periode) al zijn gerealiseerd.

⁴ Zie het MER, blz. 23.

⁵ Zie het MER, blz. 25.

⁶ Zie het MER, blz. 27.

⁷ Zie het MER, blz. 49.

⁸ Zie bijvoorbeeld paragraaf 4.5.2 en 6.6 van het Inrichtingsplan.

- **Gevolgen van klimaatverandering:** De verwachting bestaat dat Nederland in de toekomst te maken krijgt met periodes van zowel hevige neerslag als langdurige droogte. Ook kan de temperatuur van oppervlakte- en grondwater geleidelijk stijgen. Paragraaf 5.8 van het MER gaat maar beperkt in op de risico's van deze en andere veranderingen in het watersysteem, terwijl juist dit bepalend kan zijn voor het beoogde doelbereik. Het MER moet laten zien welke risico's deze gevolgen van klimaatverandering opleveren voor het behalen van de natuurdoelstellingen in het gebied, waarbij ook een doorkijk wordt gegeven voorbij de eerste PAS-periode. Zo moet duidelijk zijn of het gebied ook bij langdurige droogte voldoende nat blijft voor de duurzame instandhouding van de gewenste habitattypes (beschikbaar voldoende en kwalitatief goed (grond)water).

De Commissie adviseert voorafgaand aan de besluitvorming in een aanvulling op het MER de doelstelling van het project concreet te maken en de risico's op het bereiken van die doelstelling expliciet te maken. De informatie in onderliggende werkdocumenten kan hiertoe worden benut.

2.2 Overwogen opties

Uit het MER blijkt dat de uitwerking van de maatregelen heeft plaatsgevonden vanuit een breed ingestoken gebiedsproces.⁹ Daarbij zijn de gevolgen voor de landbouw onderzocht en maatregelen bekeken om deze gevolgen te beperken. De Commissie waardeert de uitgebreide wijze waarop de omgeving is betrokken bij de uitwerking van de maatregelen. Dit proces heeft ertoe geleid dat op onderdelen van de PAS-gebiedsanalyse is afgeweken, omdat maatregelen zijn vervallen, aangepast of omdat aanvullende maatregelen zijn genomen. Figuur 56 in de ecologische onderbouwing bij het inrichtingsplan geeft uitsluitend het eindresultaat van het doorlopen proces aan, namelijk welke maatregelen uiteindelijk zijn gewijzigd ten opzichte van de PAS-gebiedsanalyse.¹⁰

Het MER zelf geeft echter geen overzicht van de verschillende opties die in het gebiedsproces zijn overwogen, waarom deze zijn afgefallen en hoe het milieubelang hierin is meegewogen. Mocht blijken dat de gekozen maatregelen onvoldoende zijn om het doel te bereiken, dan kunnen de afgefallen opties alsnog in beeld komen. Het is daarom van belang om deze opties in het MER te laten zien.

De Commissie adviseert voorafgaand aan de besluitvorming in een aanvulling op het MER te beschrijven welke maatregelen zijn overwogen, waarom maatregelen zijn afgefallen en hoe het milieubelang daarbij is meegewogen.

2.3 Ontgronding

Het MER is niet alleen opgesteld ter onderbouwing van het provinciale inpassingsplan maar ook voor de benodigde ontgrondingsvergunning. Voor de besluitvorming over de ontgronding is naar de mening van de Commissie meer informatie nodig. Als een dergelijk

⁹ Zie het MER, blz. 29.

¹⁰ Zie bijlage 1 van het MER, blz. 74.

gecombineerd plan-/project-MER vroeg in het proces wordt gemaakt, is het begrijpelijk dat nog weinig detailinformatie over de ontgronding beschikbaar is. Transport met vrachtwagens kan – weliswaar tijdelijk – tot aanzienlijke geluidbelasting leiden. Ook kan de plek van een gronddepot tot (tijdelijke) aantasting van landschappelijke en natuurlijke waarden leiden. Het MER moet op hoofdlijnen aangeven in hoeverre randvoorwaarden voor de uitvoering van de ontgronding nodig zijn om aanzienlijke milieueffecten te voorkomen.

De Commissie adviseert om voorafgaand aan de besluitvorming in een aanvulling op het MER aan te geven of de uitvoering van de ontgronding tot aanzienlijke milieueffecten kan leiden. Als dat het geval is, geef dan aan met welke randvoorwaarden aan de uitvoering deze effecten kunnen worden voorkomen.